

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Навчально-науковий інститут історії та філософії
Кафедра права та методики викладання правознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
інституту історії та філософії
_____ Ю.В. Подрез

01 жовтня 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ПРАВОВА СТАТИСТИКА

Перший (бакалаврський) рівень

галузь знань: 08 Право
спеціальність: 081 Право
освітньо-професійна програма: Право
Мова навчання: українська

Погоджено
науково-методичною комісією
Навчально-наукового
інституту історії та філософії
28 вересня 2018 р.
Голова _____ Подрез Ю.В.
к. істор. н., доцент

Суми - 2018

Розробник:

Кучук Андрій Миколайович – доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри права та методики викладання правознавства

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри права та методики викладання правознавства

Протокол № 2 від 28 вересня 2018 р.

В.о. завідувача кафедри
кандидат педагогічних наук, доцент

О.М. Іваній

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Бакалавр	Вибіркова	
		Рік підготовки:	
4-й		4-й	
Семестр			
7-й		7-й	
Лекції			
44 год.		10 год.	
Практичні, семінарські			
44 год.		10 год.	
Лабораторні			
Самостійна робота			
88 год.		158 год.	
Консультації:			
4 год.		2 год.	
Загальна кількість годин - 180	Вид контролю: залік		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Правова статистика» є прикладною правничою дисципліною. Предметом вивчення навчальної дисципліни є використання статистичних методів при роботі з правовою інформацією.

Навчальна дисципліна «Правова статистика» входить до переліку вибіркових компонентів освітньо-професійної програми.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою **загальних компетентностей**:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою **фахових компетентностей**:

ФК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

ФК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Навчальна дисципліна спрямована на формування визначеної освітньо-професійною програмою **інтегральної компетентності, а саме:** здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Навчання спрямоване на комплексну реалізацію практичної, когнітивно-освітньої, професійної та виховної мети, а саме:

- *практична мета:* оволодіння студентами основними положеннями науки правової статистики, навичками використання статистичних методів при роботі з правовою інформацією; ознайомити з діючою в правоохоронних органах та судах системою показників правової статистики, методикою їх обрахування та основними способами аналізу;

- *когнітивно-освітня мета:* набуття та поглиблення знань про використання статистичних методів при роботі з правовою інформацією;

- *професійна мета:* підготовка правника, здатного критично мислити, вміти збирати та обробляти інформацію;

- *виховна мета:* формування гуманістичного, демократичного та загальнокультурного світогляду, патріотичної свідомості громадянина України, виховання поваги до загальнолюдських цінностей.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення «Правової статистики» доцільно здійснювати після вивчення галузевих навчальних дисциплін «Кримінальне право», «Кримінальний процес», «Цивільне право», «Цивільний процес», «Адміністративне право» та після або одночасно з кримінологією.

3. Результати навчання за дисципліною

<p>Знання</p>	<p>ПРЗ 1. Концептуальні знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності</p>	<p>Студент повинен знати на достатньому рівні:</p> <ul style="list-style-type: none"> - принципи та методи збору статистичних даних про правопорушення та діяльність правоохоронних органів; - методами обробки результатів статистичного спостереження;
<p>Уміння</p>	<p>ПРУ 1. Визначати вагомість та переконливість аргументів в оцінці заздалегідь невідомих умов та обставин</p> <p>ПРУ 2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв’язання</p> <p>ПРУ 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел</p> <p>ПРУ 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми</p> <p>ПРУ 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю</p> <p>ПРУ 6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему</p> <p>ПРУ 11. Користуватися комп’ютерними програмами у межах стандартного програмного забезпечення з використанням електронних таблиць, графіків та інших можливостей</p> <p>ПРУ 13. Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази</p>	<p>Студент повинен уміти на достатньому рівні:</p> <ul style="list-style-type: none"> - аналізувати статистичні данні про правопорушення та формулювати висновки та припущення, що витікають з аналізу даних; - провести дослідження з правової статистики, уміння грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати, брати участь в аргументованій професійній дискусії.

	даних	
Комунікація	ПРК 2. Викладати матеріал з певної проблематики таким чином, щоб розкрити зміст основних питань	Студент повинен володіти на достатньому рівні: - здатністю аналізувати правову ситуацію, викладати доступно результати аналізу

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Тестові завдання з вибілковими відповідями	Тестові завдання з конструйованими відповідями	Тестові завдання з відповідями змішаного характеру
A	Обрано 100% правильних відповідей	Студент повністю розуміє зміст поставленого питання, оцінює поставлену проблему правильно й повно відповідає на запитання.	10% неповних відповідей.
B	Обрано до 10% неправильних відповідей, решта відповідей правильні	Студент загалом правильно оцінює поставлену проблему, здебільшого правильно й повно відповідає на запитання, допускає поодинокі огріхи, до 10% неправильних відповідей.	Обрано 20% неправильних відповідей і 10% неповних відповідей (20%/10%).
C	Обрано до 20% неправильних відповідей, решта відповідей правильні	Студент загалом правильно оцінює поставлену проблему, здебільшого правильно відповідає на запитання, допускає поодинокі огріхи, до 20% неправильних відповідей або 10% неправильних і 20% неповних.	Обрано 30% неправильних відповідей і 20% неповних відповідей (30%/20%).

Д	Обрано 30% – 40% неправильних відповідей, решта відповідей правильна.	Студент загалом правильно розуміє проблему, розуміє тему, непоодинокі неправильні відповіді або ж значна кількість неповних відповідей (40%/0, 30%/10%, 20%/30%).	Обрано до 40% неправильних відповідей або 30% неправильних і 30% неточних відповідей (40%/0, 30%/30%).
Е	Обрано 30% – 50% неправильних відповідей, решта відповідей правильна.	Студент загалом правильно розуміє проблему, непоодинокі неправильні відповіді або ж значна кількість неповних відповідей (50%/0, 40%/20%, 30%/40%).	Обрано до 60% неправильних відповідей або 50% неправильних і 30% неточних відповідей (60%/0, 50%/30%).
Ф	Обрано 60% неправильних відповідей.	Відповіді студента свідчать, що більша частина матеріалу ним не засвоєна (60% неправильних відповідей)	Обрано 70% неправильних відповідей або 60% неправильних і 50% неточних відповідей (70%/0, 60%/50%).
FX	Обрано 70% і більше неправильних відповідей	Студент здатний правильно відповісти лише на деякі із запропонованих запитань – 70% і більше неправильних відповідей	Обрано 80% неправильних відповідей або 70% неправильних і 50% неточних відповідей (80%/0, 70%/50%).

**Розподіл балів
Денна форма навчання**

Поточний контроль										Разом	Сума
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10	88	100
Поточний контроль											
8	8	8	8	8	8	8	8	12	12		
Контроль самостійної роботи										12	
1	1	1	1	1	1	2	2	1	1		

Заочна форма навчання

Поточний контроль										Разом	Сума
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10	50	100
Поточний контроль											
	10				10		10	10	10		
Контроль самостійної роботи										50	
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

4.1. Критерії оцінювання видів роботи для поточного контролю

Під час оцінювання результатів навчання застосовується накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання якості виконання студентами всіх видів аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності. Система оцінювання курсу реалізується згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів під час відвідування лекцій, участі у семінарах, виконання тестових завдань та виконання інших видів самостійної роботи. Поточний контроль складається з таких компонентів:

- **88 балів (50 балів - для студентів заочної форми навчання):** участь у *семінарах* – підготовка аналітичних звітів та доповідей і пред'явлення результатів в аудиторії у вигляді усних відповідей, участь в обговоренні семінарських питань / дискусіях, виконання практичних завдань, виконання завдань тестового контролю.

- **12 балів (50 балів - для студентів заочної форми навчання):** опрацювання теоретичного матеріалу, виконання індивідуальних завдань, підготування рефератів, есе тощо).

Разом - **100 балів.**

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання

1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
--------	---	---

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання дисципліни є:

- усний контроль. Усний контроль здійснюється шляхом індивідуального і фронтального опитування. При індивідуальному опитуванні викладач ставить перед здобувачем вищої освіти декілька запитань, при фронтальному – серію логічно пов'язаних між собою питань перед усією аудиторією;

- письмовий контроль. Здійснюється за допомогою письмових робіт, які можуть бути короткочасними (15-20 хв.) і протягом усього заняття. Письмовий контроль відрізняється також глибиною діагностики (поверховий зріз чи ґрунтовний аналіз);

- тестовий контроль. Тести – спеціальні завдання, виконання (чи невиконання) яких вказує на наявність (або відсутність) у здобувача вищої освіти певних знань, умінь.

- підготовка доповідей, есе, презентацій. Передбачає виконання здобувачами вищої освіти різних форм завдань.

6. Програма навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Правова статистика» складається з одного модуля, який в цілому дозволяє оволодіти основними положеннями науки правової статистики, навичками використання статистичних методів при роботі з правовою інформацією; ознайомити з діючою в правоохоронних органах та судах системою показників правової статистики, методикою їх обрахування та основними способами аналізу.

7. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

7.1. Тематичні розділи

Тема 1. Предмет, методологія та система правової статистики

Поняття правової статистики. Історія розвитку правової статистики. Предмет правової статистики. Завдання правової статистики. Взаємозв'язок правової статистики з загальною теорією статистики. Взаємозв'язок правової статистики з юридичними науками. Основні галузі правової статистики.

Методологія правової статистики. Етапи статистичного дослідження. Органи, що займаються правовою статистикою на Україні. Структура статистичного апарату прокуратури, суду та юстиції.

Науково-практичне значення правової статистики. Значення правової статистики в укріпленні законності та правопорядку в країні, розвитку та координації діяльності різних структур правоохоронних органів і органів

правосуддя. Значення правової статистики в розвитку законодавства країни. Система курсу «Правова статистика».

Тема 2. Статистичне спостереження

Статистичне спостереження як перший етап статистичного дослідження. Поняття, сутність і завдання статистичного спостереження. План статистичного спостереження (як його підготовча частина): вирішення програмно-методичних і організаційних питань.

Загальне поняття об'єкту статистичного спостереження. Об'єкти спостереження у правовій статистиці. Поняття одиниць сукупності, одиниць виміру, одиниць спостереження і одиниць обліку в кримінально-правовій, адміністративно-правовій і цивільно-правовій статистиці.

Суцільне безперервне спостереження одиниць статистичної сукупності як основне спрямування державного статистичного дослідження. Поняття генеральної сукупності. Несуцільне перервне спостереження і його види. Поняття вибіркової сукупності.

Програма статистичного спостереження, вимоги до неї. Програми статистичного спостереження у правовій статистиці. Документи первинного обліку у правовій статистиці. Статистичні таблиці для відображення статистичної сукупності.

Підмет і присудок статистичної таблиці Прості і комбінаційні статистичні таблиці, основні правила побудови статистичних таблиць. Статистичні графіки, основні елементи статистичних графіків. Стовпчикові, секторні і лінійні діаграми, гістограма і полігон, способи їх побудови і використання. Статистичні ряди і ряди динаміки. Інтервальні і моментні ряди динаміки. Ряди динамік абсолютних, відносних і середніх величин.

Основні показники рядів динаміки: абсолютний приріст, темп зростання, темп приросту, абсолютне значення одного відсотка приросту, середній темп зростання, середній темп приросту. Вирівнювання динамічних рядів за рівнянням прямої лінії, яка задовольняє способу найменших квадратів, а також способу найменших квадратів з урахуванням обмеження на розташування прямої лінії. Екстраполяція та прогнозування з використанням рядів динаміки.

Тема 3. Зведення і групування показників правової діяльності.

Групування і зведення матеріалів статистичного спостереження як другий етап статистичного дослідження. Групування у правовій статистиці. Поняття і завдання групування і зведення, вимоги до їх проведення. Групувальні ознаки (якісні і кількісні) і їх види (типологічні, варіаційні, аналітичні).

Ряди розподілу, їх види. Значення рядів розподілу в правовій статистиці. Статистичні таблиці і їх елементи. Види статистичних таблиць (прості, групові, комбіновані). Правила читання і аналізу статистичних таблиць (назва; рядок, колонка; підмет і присудок).

Організація і техніка зведення статистичних даних. Статистична звітність як підсумок другого етапу статистичного дослідження. Використання статистичних таблиць при аналізі практичної діяльності правоохоронних та судових органів.

Статистичні діаграми і графіки як допоміжні форми наочного відображення результатів групування і зведення. Види і правила їх побудови. Статистична звітність у правоохоронних органах. Статистична звітність у судах. Статистична звітність в органах юстиції. Вимоги, що пред'являються до статистичних даних, та їх надійність.

Тема 4. Абсолютні і відносні величини та їх застосування в правовій статистиці

Поняття і види статистичних показників. Абсолютні статистичні показники та їх значення в статистичному дослідженні. Види абсолютних величин (індивідуальні та сумарні), способи їх отримання. Одиниці виміру абсолютних величин. Особливості їх використання в правовій статистиці. Поняття узагальнюючих показників.

Поняття відносної величини в статистиці. Форми вираження відносної величини. Вибір бази порівняння. Проблема порівнянності при побудові відносних величин. Види відносних величин (динаміки, структури, порівняння, інтенсивності, координації, виконання плану і планового завдання). Умови найчастішого використання відносних величин у правовій статистиці (порівняно з іншими видами узагальнюючих показників).

Рівень злочинності, рівень судимості та коефіцієнти злочинності. Техніка їх обчислення. Понятті відсотку розкриття злочинів. Техніка його обчислення. Взаємозв'язок абсолютних і відносних величин, необхідність їх комплексного застосування.

Тема 5. Середні величини та їх застосування в правовій статистиці.

Поняття середньої величини, її сутність. Основні наукові положення теорії середніх величин, взаємозв'язок методу середніх величин і групування. Умови використання середніх величин правовою статистикою.

Види середніх величин і техніка їх обчислення. Середня арифметична – проста і зважена. Порядкові середні – мода і медіана, способи їх обчислення в рядах розподілу різних видів. Завдання статистичного вивчення показників варіації.

Узагальнюючі характеристики варіації правових показників: розмах варіації, середнє лінійне відхилення, середнє квадратичне відхилення, дисперсія, коефіцієнт варіації. Способи їх розрахунку і тлумачення для оцінки правових явищ.

Тема 6. Ряди динаміки та їх застосування в правовій статистиці.

Поняття про статистичні ряди та їх види. Основні види ряди розподілу, ряди сукупності, ряди динаміки. Види рядів динаміки і основні умови їх побудови.

Види рядів динаміки. Статистичні характеристики інтенсивності розвитку правових явищ: рівень ряду, середній рівень ряду, абсолютний приріст, середній абсолютний приріст, темп зростання, середній темп зростання, темп приросту, середній темп приросту, абсолютне значення 1 % приросту. Коефіцієнт випередження.

Основні показники рядів динаміки та прийоми їх аналізу. Основними показниками є абсолютний приріст, темп росту, темп приросту, абсолютне значення одного відсотка приросту та середні показники рівнів ряду динаміки. середні рівні, середній приріст, середні темпи розвитку.

Способи перетворення динамічних рядів: приведення рядів динаміки до однієї основи; згладження рядів динаміки шляхом (збільшення інтервалів, обчислення змінної середньої, аналітичне вирівнювання); побудова паралельних рядів; змикання динамічних рядів; визначення сезонних коливань; інтерполяція та екстраполяція.

Методи перетворення рядів динаміки і вивчення тенденцій розвитку правових явищ. Аналіз структури і структурних зрушень суспільно-правових явищ. Вимірювання сезонних коливань. Індекс сезонності. Узагальнюючі показники сезонності. Використання рядів динаміки у правовій статистиці. Застосування рядів динаміки при дослідженні злочинності.

Тема 7. Індокси в правовій статистиці.

Поняття про індокси, їх сутність. Види індоксів. Індивідуальні та загальні індокси. Правила побудови та обчислення загальних індоксів. Агрегатний індекс – основна форма загального індоксу.

Поняття індоксованої величини. Проблема спільномірності індоксованих величин. Вага індоксів. Поняття середніх індоксів. Індокси ланцюгові та базисні. Взаємозв'язок індоксів. Особливості застосування індоксів у правовій статистиці.

Тема 8. Вибіркове спостереження в правовій статистиці.

Поняття вибіркового спостереження та його використання у правовій статистиці. Переваги вибіркового спостереження порівняно із суцільним. Основні способи відбору одиниць у вибіркoву сукупність, їх характеристика. Генеральна та вибіркoва сукупності.

Основні показники та їх характеристики. Відбір повторний та неповторний. Техніка проведення. Обчислення середньої помилки вибірки для середнього значення ознаки і для частки сукупності, що має певні ознаки: формули, техніка обчислення, суть. Обчислення граничної помилки вибірки для середньої та частки, техніка обчислення, суть.

Способи поширення результатів вибіркового спостереження на генеральну сукупність. Практика та особливості застосування вибіркового спостереження в окремих галузях правової статистики.

Тема 9. Статистичне вивчення зв'язку показників правової діяльності.

Поняття про взаємозв'язок статистичних показників, техніка їхнього обчислення. Завдання статистичного аналізу. Статистичне дослідження і його найважливіші елементи.

Види і форми взаємозв'язку між явищами. Функціональний зв'язок. Кореляційний зв'язок. Прямий і зворотний зв'язок. Однофакторний і багатфакторний зв'язок. Лінійний (прямолінійний) і нелінійний (криволінійний) зв'язок.

Методи виявлення тісноти зв'язку між показниками досліджуваних явищ: метод порівняння паралельних рядів; метод статистичних угруповань; метод кореляційного аналізу.

Тема 10. Комплексний статистичний аналіз та його використання в правовій статистиці.

Поняття та предмет статистичного аналізу. Завдання статистичного аналізу даних правової статистики. Умови забезпечення якісного та об'єктивного аналізу. Етапи проведення статистичного аналізу. Основні напрямки аналізу даних правової статистики.

Джерела формування інформаційної бази правової статистики. Структура масиву статистичної інформації. Шляхи забезпечення повноти та об'єктивності статистичної інформації.

Аналіз діяльності правоохоронних органів. Аналіз показників роботи органів прокуратури, внутрішніх справ, суду. Аналіз показників цивільно-правової статистики. Аналіз показників адміністративної статистики (адміністративних справ і матеріалів про адміністративні правопорушення).

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост. робота
Тема 1. Предмет, методологія та система правової статистики	18	4	4			10	17	2				15
Тема 2. Статистичне спостереження	18	4	4			10	19	2	2			15
Тема 3. Зведення і групування показників правової	18	4	4			10	17	2				15

діяльності												
Тема 4. Абсолютні і відносні величини та їх застосування в правовій статистиці	18	4	4			10	18	2				16
Тема 5. Середні величини та їх застосування в правовій статистиці.	16	4	4			8	18	2				16
Тема 6. Ряди динаміки та їх застосування в правовій статистиці.	16	4	4			8	17		2			15
Тема 7. Індeksi в правовій статистиці	16	4	4			8	18					18
Тема 8. Вибіркове спостереження в правовій статистиці	16	4	4			8	18		2			16
Тема 9. Статистичне вивчення зв'язку показників правової діяльності.	20	6	6			8	18		2			16
Тема 10. Комплексний статистичний аналіз та його використання в правовій статистиці	20	6	6			8	18		2			16
	4				4		2				2	
Усього годин	180	44	44		4	88	180	10	10		2	158

7.3. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Предмет, методологія та система	4	

	правової статистики		
2	Статистичне спостереження	4	2
3	Зведення і групування показників правової діяльності	4	
4	Абсолютні і відносні величини та їх застосування в правовій статистиці	4	
5	Середні величини та їх застосування в правовій статистиці	4	
6	Ряди динаміки та їх застосування в правовій статистиці	4	2
7	Індекси в правовій статистиці	4	
8	Вибіркове спостереження в правовій статистиці	4	2
9	Статистичне вивчення зв'язку показників правової діяльності.	6	2
10	Комплексний статистичний аналіз та його використання в правовій статистиці	6	2
Разом		44	10

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Борисенко О. А. Правова статистика [Текст] : навч. посіб. / О.А.Борисенко, А. М. Куліш, В. Б. Чередниченко ; Сум. держ. ун-т. Суми, 2015. 182 с.
2. Захожай В.Б. Правова статистика: Навч. посіб. / В.Б. Захожай, В.С.Федорченко. Київ, 2003. 368 с.
3. Іванов Ю. Ф. Правова статистика : посіб. для підготов. до іспитів / Ю.Ф. Іванов. Київ, 2008. 204 с
4. Калачова І.В. Правова статистика: Навч.посіб. / І.В. Калачова, Г.Г.Трофімова. Вид. 2-ге, без змін. Київ, 2006. 300 с.
5. Кальман О.Г. Правова статистика: підручник / О.Г. Кальман, І.О.Христич. Харків, 2004. 304 с.
6. Кальман О.Г. Статистичний облік і звітність у правоохоронних органах України: наук.-практ. посіб. / О.Г. Кальман, І.О. Христич. Харків, 2002. 140 с.
7. Камлик М. І. Правова статистика : навч. посібник / М. І. Камлик. Київ, 2004. 239 с.

Додаткові:

1. Правова статистика: монографія / [М. Н. Берідзе та ін.] ; за ред. д-ра техн. наук, проф. Сінчука О. М. - Кременчук, 2010. 232 с.
2. Правова статистика : курс лекцій / О.М. Джужа, Ю.В. Александров, В.В Василевич та ін.; за заг. ред. О.М. Джужа. Київ, 2000. 336 с.

3. Правова статистика : підруч. / Є. М. Моїсєєв [та ін.] ; Київський національний ун-т внутрішніх справ. Київ, 2008. 392 с.

4. Правова статистика: (підруч. для студ. юрид. Спец. вищ. навч. закл.) / за ред. В.В. Голіни. Харків, 2009. 196 с.

5. Правова статистика: Збірник запитань / С.Б. Вакапчук, С.І. Жир, О.Б. Маргаритіна, Н.Г. Навроцька; За ред. Н.Г. Навроцької. Київ, 2007. 479 с.

Інформаційні ресурси:

1. Lex: правовий портал: http://ukr-pravo.at.ua/index/porivnjalne_pravoznavstvo_novij_pidruchnik_z_porivnjalnogo_pravoznavstva/0-4320

2. Бібліотека Інституту Поглиблених Правничих Студій: <http://ials.sas.ac.uk/library/library.asp>

3. Підручники онлайн: <http://textbooks.net.ua/content/section/29/35/>

4. Портал «Право України»: <http://pravo-ukraine.org.ua/resyrsi/biblioteka/sravnitelnoe-pravovedenie/6869-porivnyalne-pravoznavstvo-pidruchnik-sajidov-a-x>

5. Юридичний портал: навчальна і довідкова література: <http://yport.inf.ua/sravnitelnoe-pravovedenie-osnovnyie-pravovyie.html>.

6. Зразки процесуальних документів // [HTTP://UNBA.ORG.UA/ZRAZKY-PROCESUALNYH-DOKUMENTIV](http://UNBA.ORG.UA/ZRAZKY-PROCESUALNYH-DOKUMENTIV)